

هدف‌گذاری مدارس کسب و کار استعدادیابی برای اشتغال است

سارا طاهری
خبرنگار گروه دانشگاه

هر فردی حداقل یک استعداد خاص دارد که می‌تواند به او برای رسیدن به موفقیت کمک کند. برخی افراد استعدادهای خود را زود کشف می‌کنند، اما برخی دیگر شناختی روی توانایی و استعداد خود ندارند. مهم‌ترین مکانی که افراد می‌توانند استعداد های خود را بشناسند، دوره مدرسه است. کم نبودند دانش‌آموزانی که در دهه‌های گذشته، استعدادشان شناخته نشد و در راه تحصیلی خود به بیراهه رفتند و حتی نتوانستند دانشگاه و رشته مناسب استعداد خود را انتخاب کنند. هرچند در دهه فعلی در مدارس روی شناسایی استعداد دانش‌آموزان تمرکز بیشتری می‌شود، اما هنوز هم راه بسیار زیادی تا موفقیت در این حوزه باقی مانده است.

مدل اجرایی «مدارس کسب‌وکار»، یک طرح پژوهشی است که به‌تازگی از سوی محمدعلی نادی خوراسگانی، معاون علوم تربیتی و مهارتی دانشگاه آزاد در جشنواره پژوهش و فناوری وزارت آموزش و پرورش ارائه شده و قرار است در این حوزه به کمک مسئولان برای شناسایی استعدادها بیاید. طرحی که براساس آن استعداد دانش‌آموزان از دوران ابتدایی ارزیابی، شناسایی و جهت‌دهی شده و با جریان شغلی موردعلاقه خود آشنا می‌شوند و حتی امکان نوشتن بیزینس پلن را نیز به دست می‌آورند تا زمانی که می‌خواهند وارد دانشگاه شوند، بتوانند یک انتخاب دقیق و قوی در خصوص دانشگاه و رشته خود داشته باشند.

نادی معتقد است بسیاری از دانش‌آموزان از ظرفیت استعدادی خود بی‌خبرند و فقط رشته‌های پزشکی و مهندسی را می‌شناسند. در این طرح دو مدل فرض شده است؛ مدرسی که در قالب دانشکده‌های کسب‌وکار در نظر گرفته شده و به تربیت دانشجوی می‌پردازند و تمرکز دانشکده‌های کسب‌وکار، روی دنیای شغلی واقعی است. مدل دومی که دانشگاه آزاد درصدد است روی آن کار کند، مفهومی است که در دنیا در مدارس متوسطه اول و دوم مطرح است. در مدارس کارآفرینی در دوره ابتدایی، تمرکز روی نگرش‌های کارآفرینانه، در دوره متوسطه اول، تمرکز روی مهارت پایه‌ای کارآفرینی و در دوره متوسطه دوم تمرکز روی مهارت پایه شغلی است. حالا آن‌طور که نادی گفته است، این طرح قرار است در مدارس سما‌ی دانشگاه آزاد نیز اجرا شود و سه استان اصفهان، زنجان و تهران به‌عنوان مدارس پایلوت انتخاب و آماده‌سازی می‌شوند. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه از نظری می‌گذرانید.

حدود دو هفته پیش طرحی با عنوان «مدل اجرایی مدارس کسب‌وکار» برای وزارت آموزش و پرورش آماده کرده بودید که این طرح برگزیده کشوری شد. در خصوص این طرح توضیح دهید.

اشکال و مدل‌های جدید مدرسه‌داری در دنیا وجود دارد که به نحوی مدل تکامل یافته هنرستان‌ها یا مدرسه‌های فنی و حرفه‌ای در قدیم است؛ از این مدارس بازتعریفی صورت گرفت و مانند دانشگاه‌های دنیا که توسط بعضی از سیستم‌های رتبه‌بندی مثل تامز، شانگهای، QS و... رتبه‌بندی می‌شوند، مدارس کسب‌وکار نیز رتبه‌بندی می‌شوند.

مدارس کسب‌وکار می‌توانند به‌عنوان مدارس الگو نیز مطرح باشند. در یک دهه اخیر، مدارس کسب‌وکار، شکل تکامل یافته مدارس کارآفرینی است. حدود ۱۰ یا ۱۵ سال گذشته، بحث مدارس کارآفرینی مطرح بوده است، بعدها شکل این مدارس کامل‌تر و بالغ‌تر شده و ویژگی‌هایی به آن اضافه شده است و تبدیل به مدارس کسب‌وکار شدند. برای مدارس کسب‌وکار می‌توان دو مدل فرض کرد. اول این‌که این مدارس را در قالب دانشکده‌های کسب‌وکار فرض کنیم که بیشتر به تربیت دانشجو می‌پردازند؛ دانشجویان دانشکده‌هایی که معادل مدارس کسب‌وکار تلقی می‌شوند، در این دوره سنی بیشتر با ایجاد شغل، توسعه حرفه و شغل خاص، آموزش داده و تربیت می‌شوند؛ در واقع تمرکز دانشکده‌های کسب‌وکار، روی دنیای شغلی واقعی است، یعنی فرد را در معرض تجربیاتی قرار داده و او را تبدیل به فرد حرفه‌ای در موضوع شغلی می‌کنند؛ وقتی تحصیلات فرد به پایان رسید، آماده ایجاد جریان شغلی در سطح مقیاس کوچک یا بزرگ می‌شود.

مفهوم دومی که روی آن کار کردید چه بوده است؟

ما روی مفهوم دوم کار کردیم؛ در واقع مفهوم دومی که در دنیا مطرح است، بحث مدارس در دوره سنی متوسطه اول و دوم است. در بحث مدارس کارآفرینی در دوره ابتدایی، تمرکز روی نگرش‌های کارآفرینانه

بوده است. در دوره متوسطه اول، تمرکز روی مهارت پایه‌ای کارآفرینی و همچنین در دوره متوسطه دوم تمرکز روی مهارت پایه شغلی بوده است. استنباط بسیاری از افراد در مورد مدارس کارآفرینی (که مدارس کسب‌وکار شکل بالغ و تکامل یافته آن است) این است که حتماً باید در دوره ابتدایی به بچه‌ها مهارت شغلی یاد بدهند؛ با اصطلاحاً به آن‌ها دست به آچار شدن را بیاموزند. این در حالی است که در دوره ابتدایی تمرکز ما روی ایجاد نگرش است. به عبارت بهتر، اگر بچه‌ها را در موقعیت شغلی مختلف قرار داده یا دانش‌آموزان را در معرض انجام بعضی از فعالیت‌های شغلی قرار می‌دهیم، به این دلیل است که قصد داریم برای دانش‌آموز نسبت به شغل موردنظر نگرش ایجاد کنیم.

چرا باید نسبت به آن شغل نگرش ایجاد کنید؟ چه هدفی مدنظران است؟

هدف ما ایجاد نگرش مثبت است. دلیل اساسی این است که معتقدیم این نگرش‌ها از دوره ابتدایی به وجود می‌آید؛ اگر به این نگرش‌هایی توجه باشیم، دانش‌آموزان در سنین بالاتر فقط در مورد چند شغل خاص فضای نگرش دارند و بقیه شغل‌ها را نمی‌شناسند. مثلاً فرد فقط پزشکی، دندان پزشکی و مهندسی را می‌شناسد. همچنین در گروه علوم انسانی نیز فرد ممکن است فقط با چند رشته شغلی خاص آشنایی داشته باشد. این سطح از نگرش ایجاد شده، تحت تأثیر خانواده و رسانه بوده و چون موضوعاتی که در سطح خانواده و رسانه مطرح می‌شوند، حیطه‌های شغلی گسترده‌ای نیستند، به همین دلیل سطح نگرشی در کودکان و نوجوان و حتی جوانان ما شکل می‌گیرد محدود است.

بنابراین، یکی از مسائلی که در طراحی مدل کسب‌وکار اتفاق می‌افتد، این است که در مدارس کسب‌وکار، دانش‌آموزان به دلیل مواجهه متعدد با موقعیت‌های شغلی، از گستره و دامنه وسیع نگرشی نسبت به شغل موردنظر برخوردار می‌شوند. این مواجهه می‌تواند زنده، طبیعی یا شبیه‌سازی شده باشد یا به صورتی باشد که شغل را داخل مدرسه آورد. یعنی شغل را در قالب مهارت به بچه‌ها معرفی کنیم.

از سوی دیگر، در این الگو تمرکز ویژه‌ای روی خانواده شده است؛ در این الگو می‌خواهیم نگرش خانواده نسبت به مشاغل و حرف مختلف را ارتقا دهیم تا جایی که تمام دامنه و خزانه دانش خانواده متمرکز روی چند شغل محدود نباشد. معتقدم بخش مهم علت انتخاب محدود بچه‌ها، به‌خصوص در دوره ابتدایی، به دلیل محدودیت در دامنه شناخت مشاغل توسط خانواده است؛ بنابراین تمرکزمان در دوره ابتدایی روی نگرش‌ها است و در دوره متوسطه اول تمرکز روی مهارت پایه‌ای کارآفرینی بوده و تلاش می‌کنیم مهارت را به‌عنوان ویژگی‌های شخصیتی مثل خلاق، نوآور و ریسک‌پذیر بودن در افراد تثبیت کنیم. در دوره متوسطه دوم، از آنجایی که دانش‌آموز به لحاظ سنی رشد کرده و به تفکر انتزاعی رسیده و امکان انجام یکسری فعالیت‌ها را به طور دقیق دارد و می‌تواند؛ مانند فردی که تسلط کامل روی شغلی را دارد، مطرح باشد، تلاش می‌کنیم تا گستره آموزش‌ها را روی مهارت‌های پایه شغلی ببریم که این مهارت‌ها دسته‌بندی نیز شده‌اند.

دسته‌بندی این مهارت‌ها به چه صورت است؟

مهارت شغلی در دو دسته مهارت شغلی نرم و سخت دسته‌بندی می‌شود. تمرکز ما در دبیرستان‌ها نظری یعنی علوم تجربی و ریاضی، روی مهارت‌های نرم بوده است؛ البته تا حدودی نیز وارد مهارت سخت هم می‌شویم؛ اما بیشتر بازیدها، اردوها و بازدیدهای علمی مدرسه، بر این اساس است که گستره مهارت‌های پایه شغلی در دانش‌آموز تقویت شود.

پس تمرکز این مدارس روی هنرستان‌ها نیست.

بله؛ تمرکز ویژه مدارس کسب‌وکار، روی هنرستان‌ها نیست. در واقع نمی‌توان این تفکر را داشت که هدف از مدرسه کسب‌وکار، توسعه و گسترش هنرستان‌ها است. در تمام جریان آموزشی متوسطه دوم، باید مجموعه مهارت‌ها در فرد شکل گیرد تا در انتهای دوره متوسطه دوم، توانایی ایجاد کسب‌وکار را داشته باشد و تبدیل شدن به یک کارآفرین و ایجاد شغل، فرد را مجبور به ورود به دانشگاه نکند. ورود به دانشگاه در دوره کارزانی، کارشناسی و بالاتر، صرفاً باید برای این باشد که فرد بتواند مهارت‌های خود را در حوزه کسب‌وکار تکمیل کند نه اینکه در محیط دانشگاه در فضای خلأ گونه قرار گیرد و بلا تکلیف باشد؛ بنابراین در مدل اجرایی مدارس کسب‌وکار، بخش وسیعی از جریان هدایت تحصیلی دانش‌آموز، از زمان پیش‌دبستانی دوم شروع می‌شود. این سبکی که از آن صحبت کردم، به این معنا است که جریان استعدادی موجود در جامعه را با یک مدل خاص به سمت مشاغل مختلف هدایت می‌کنم. یعنی وقتی دامنه شناخت شما را روی صدها شغل می‌برم، شما باتوجه به نگرش و حس خود نسبت به این مشاغل و ظرفیت

استعدادی خود، می‌توانید به این جمع‌بندی برسید که در کدام یک از این مشاغل می‌توانید موفق‌تر باشید.

در کنار مدارس کسب‌وکار، مراکز هدایت تحصیلی بیرونی نیز طراحی شده است. مراکز هدایت تحصیلی بیرونی، ظرفیت ایجاد شده در اثر فرایند آمادگی دانش‌آموز در اردوها، بازدید علمی و بازدید از مشاغل و یا ورود افراد با تجربه شغلی مختلف به مدرسه و... را بررسی می‌کند؛ در واقع تمام این موارد، یک سطح از توجه و نگرش را در دانش‌آموز ایجاد کرده و در سطح دوم ما از بیرون به واسطه مراکز هدایت تحصیلی آن‌ها را سنجش کرده تا دانش‌آموزان از بین صدها شغل که دانش‌آموزان نگرش و حس نسبت به آن‌ها دارند، استعداد خود را کشف کنند. به‌عنوان مثال می‌گوییم: «اگر من از بین بیش از صد شغل که نسبت به آن‌ها نگرش و حس دارم، متوجه شده‌ام که می‌توانم حرفه مهندسی پزشکی را بخوانم و در این حوزه برای خود کسب‌وکاری ایجاد کنم، آیا استعداد واقعی نیز در این زمینه دارم یا خیر.»

اما تفاوت جریان هدایت تحصیلی از بیرون با جریان هدایت تحصیلی موجود در جامعه این است که در مدل اجرایی مدارس کسب‌وکار، جریان هدایت تحصیلی قبل از دبستان انجام می‌شود. یعنی یک‌بار در دوره پیش‌دبستانی و برای بار دوم در دوره متوسطه اول این سنجش علمی می‌شود. پیوند این دو سنجش که در ارتباط با فرد انجام می‌شود، ماهیت کسب‌وکار و هدایت اصلی فرد را در دوره بالاتر مشخص می‌کند. از سوی دیگر در دوره متوسطه دوم، دانش‌آموزان علاوه بر این که آشنایی شغلی پیدا می‌کنند و حرفه مشاغل را به‌صورت عملی انجام می‌دهند، با مفاهیمی مثل کسب‌وکار، کارآفرینی، قوانین موجود در بازار برای کارکردن نیز آشنا می‌شوند. این‌ها مفاهیمی است که بعضاً حتی در سن بالا هم با آن‌ها آشنا نیستیم؛ اما دانش‌آموزان با این مفاهیم آشنا می‌شوند و در دوره متوسطه اول و دوم می‌توانند عملاً بیزینس پلن بنویسند. با نوشتن بیزینس پلن، دانش‌آموز آمادگی حضور فیزیکی در عرصه کسب‌وکار را کسب می‌کند.

باتوجه به این که در مدرسه نسبت به دانشگاه زمان بیشتری در اختیار داریم و دانش‌آموز در مدرسه زمان بیشتری در کنار جریان تعلیم و تربیت قرار دارد، دانش‌آموز برای برطرف کردن خطاهای شناختی نیز فرصت بیشتری در اختیار دارد. ارکان مدرسه نیز فرصت بیشتری در اختیار دارند تا خطاهای دانش‌آموزان را به حداقل ممکن برسانند. باتوجه به این شرایط دانش‌آموز در وضعیت تحصیلی خوبی از مدرسه فارغ‌التحصیل می‌شود.

بنابراین، شاهد چند اتفاق هستیم؛ اول این که استعداد دانش‌آموز ارزیابی و شناسایی شده و در فضای استعدادی خود جهت‌دهی شده است. دوم اینکه با جریان شغلی موردعلاقه خود آشنا شده و سوم امکان نوشتن بیزینس پلن را به دست آورده و در نهایت در آینده یعنی زمان ورود به دانشگاه با یک انتخاب دقیق و قوی دانشگاه و رشته خود را انتخاب می‌کند، زیرا درصد زیادی از دانش‌آموزان وجود دارند که هنگام ورود به دانشگاه و در ترم‌های اول درسی، مدام تغییر رشته می‌دهند، چراکه از ظرفیت استعدادی خود بی‌خبرند که این موضوع تاوان زمان و هزینه را به‌خصوص برای کشور به دنبال دارد. این دانش‌آموزان سرمایه کشور هستند و نباید دیرتر از بازه زمانی وارد بازار کار شوند. این در حالی است که در صورت عدم شناخت استعدادها، دیرتر وارد بازار کار می‌شوند. این خلاصه‌ای از مدل اجرایی مدرسه کسب‌وکار است که توسط وزارت آموزش و پرورش به‌عنوان طرح برگزیده کشوری در هفته پژوهش انتخاب و از آن تقدیر شد.

آیا مدل اجرایی مدارس کسب‌وکار در دانشگاه آزاد نیز اجرا می‌شود؟

من این پروژه تحقیقات و این مدل اجرایی را برای وزارت آموزش و پرورش انجام دادم و از بین ۳۰۰ طرح انجام شده، این طرح برگزیده شده و محدودیتی برای گسترش آن نیست و این امکان وجود دارد در دانشگاه آزاد نیز توسعه پیدا کند. چند مدرسه دانشگاه آزاد که جزء مدارس الگویی ما در فضای مهارتی هستند برای انجام این طرح آماده‌سازی می‌شوند. تا برای سال آینده در مقطع متوسطه اول و دوم طرح را اجرا و پیاده کنیم.

کدام مدارس انتخاب شده‌اند؟

مجموعه مدارس سما انتخاب شده‌اند. یک مدرسه متوسطه اول در استان اصفهان، زنجان و تهران به‌عنوان مدارس پایلوت انتخاب و آماده‌سازی می‌شوند. تمرکزمان روی استان‌هایی است که در دوره دبستان از سال گذشته تا اسامی قالب‌های مهارتی را روی آن شروع کرده‌ایم تا بتوانیم پیوند دوره ابتدایی، متوسطه اول و دوم را برقرار کنیم.

تعداد استان‌ها افزایش پیدا نمی‌کند؟

این امکان وجود دارد؛ زیرا فعلاً در حال ارزیابی استان‌ها هستیم و ممکن است تعداد استان‌های پایلوت در این طرح بیشتر شود.

استعداد دانش‌آموز ارزیابی و شناسایی شده

و در فضای استعدادی خود جهت‌دهی شده

است. دوم اینکه با جریان شغلی موردعلاقه

خود آشنا شده و سوم امکان نوشتن بیزینس

پلن را به دست آورده و در نهایت در آینده یعنی

زمان ورود به دانشگاه با یک انتخاب دقیق و

قوی دانشگاه و رشته خود را انتخاب می‌کند،

زیرا درصد زیادی از دانش‌آموزان وجود دارند

که هنگام ورود به دانشگاه و در ترم‌های اول

درسی، مدام تغییر رشته می‌دهند، چراکه

از ظرفیت استعدادی خود بی‌خبرند که این

موضوع تاوان زمان و هزینه را به‌خصوص برای

کشور به دنبال دارد. این دانش‌آموزان سرمایه

کشور هستند و نباید دیرتر از بازه زمانی وارد

بازار کار شوند

نیمکت خبر

برنامه وزارت بهداشت

برای افزایش حق الزحمه دانشجویان دکتری

مشاور معاونت آموزشی وزارت بهداشت از افزایش حق الزحمه دانشجویان خیر داد و گفت: «به دنبال افزایش حق الزحمه کارورزان و دستیاران، تلاش داریم برای دانشجویان دکتری نیز تغییراتی ایجاد کنیم.» حمید اکبری در گفت‌وگو با مهر گفت: «گروه علوم پایه زیربنای سایر آموزش‌ها در گروه پزشکی است و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در کارگروه علوم پایه معاون آموزشی وزارت بهداشت، موضوعات مرتبط با این حوزه در حال بررسی است.» وی در خصوص حق الزحمه دانشجویان علوم پایه توضیح داد: «به دانشجویان دکتری که در علوم پایه تحصیل می‌کنند، حق الزحمه‌ای پرداخت می‌شود که فکر می‌کنم حدود ۵ تا ۶ میلیون تومان باشد.» مشاور معاون آموزشی وزارت بهداشت از برنامه وزارت بهداشت برای افزایش حق الزحمه دانشجویان خیر داد و گفت: «به دنبال افزایش حق الزحمه کارورزان و دستیاران، تلاش داریم تا برای دانشجویان دکتری نیز تغییراتی ایجاد کنیم و امیدواریم بوجه لازم برای این تغییرات اختصاص یابد.»

ثبت‌نام رشته‌های بدون آزمون

کنکور ۱۴۰۳ آغاز شد

ثبت‌نام و انتخاب رشته در پذیرش دانشجو صرفاً بر اساس سوابق تحصیلی آزمون سراسری بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ آغاز شد. بر اساس مصوبات کمی و نهجین جلسه شورای سنجش و پذیرش دانشجو در اول دی‌ماه ۱۴۰۳ مصوب شد برای ظرفیت‌های خالی مانده آزمون سراسری سال ۱۴۰۳ پذیرش دانشجو در نوبت بهمن‌ماه ۱۴۰۳ صورت پذیرد. این پذیرش برای ظرفیت‌های خالی مانده رشته‌های تحصیلی دوره‌های پذیرش با سوابق تحصیلی سراسری (معدل دیپلم) سال ۱۴۰۳ صورت می‌گیرد. همچنین دفترچه راهنمای ثبت‌نام و انتخاب رشته پذیرش دانشجو صرفاً بر اساس سوابق تحصیلی آزمون سراسری بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ از طریق درگاه اطلاع‌رسانی سازمان سنجش آموزش کشور قابل دسترسی است. سامانه پذیرش دانشجو صرفاً بر اساس سوابق تحصیلی آزمون سراسری بهمن‌ماه سال ۱۴۰۳ از دیروز چهارشنبه ۱۹ دی‌ماه فعال شده است و اجدان شرایط ترازو دوشنبه ۲۴ دی‌ماه ۱۴۰۳ می‌تواند از طریق این سامانه ثبت‌نام و انتخاب رشته کند.

رشد بیش از ۱۴۰ درصدی

بازنگری برنامه‌های درسی

مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزشی عالی با ارائه گزارشی از رشد بیش از ۱۴۰ درصدی بازنگری برنامه‌های درسی خیر داد. اولین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی در وزارت علوم دولت چهاردهم با حضور حسین سیمایی صراف، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری برگزار شد. در این جلسه روح‌الله زابینی، معاون آموزشی وزارت علوم و رضا تقی‌زاده، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی گزارشی از عملکرد شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی و اهداف پیش‌رو ارائه کردند. رضایقی‌زاده به رشد بیش از ۱۴۰ درصدی بازنگری برنامه‌های درسی و تصویب آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های جدید همچون شیوه‌نامه دروس مهارتی – اشتغال‌پذیری، شیوه‌نامه حمایت از رشته‌های راهبردی، شیوه‌نامه شورای تخصصی سیاست‌گذاری آموزش عالی مهارتی و به‌روزرسانی آیین‌نامه یکپارچه مقررات آموزشی و آیین‌نامه تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی به‌عنوان بخشی از دستاوردهای این شورا در دو سال اخیر اشاره کرد. جلسه مذکور نهضت و هفتاد و دومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی بود که با حضور اعضای جدید برگزار شد.

